

Celoletna naročnina	175 Lir
Polletna	90 "
Posamezna številka	4 "
Za Jugoslavijo	2 Din

Mejne črte

Imaš občutek, kakor, da bi se delali norca iz nas. Ti pridejo k nam gospodje nekje od dalega zapada, se vozijo po že začrtanih poteh, gledajo, izprašujejo — ne vidijo pa in ne slišijo. Vzamejo etnografsko karto in začnejo črtati. Račun je enostaven: sto Slovencev na tej strani, sto Italijanov na drugi strani črte in tako naprej. Seveda, vsaka država mora imeti približno enako število pripadnikov tuje narodnosti pod svojo oblastjo. Tako so računali. Gospodarstvo dežele? Nedeljivost ozemlja? Ljudska volja? Pomirjenje med narodi? Brezštevilne žrtve, človeške, materialne in moralne? Kaj neki bi bilo vse to! Oni so daleč, ne čutijo z nami. Mislijo po svoje po končani vojni. V borbi so bili Primorci junaki, poveljevali so partizansko hrabrost, vabili so po radiu preko vseh oceanov. Seveda vojna je končana, vsak misli na svoje koristi, ni res? Da bi pa dosegli svoje cilje, je treba deliti, cepiti, sejati razdor med narodi, držati v skrajni živčni napetosti človeka. Oddeliti je treba morje od zaledja, zaledju treba zapreti okno v svet, morje. Vsi vedo, da ne more živeti morsko pristanišče brez zaledja, bližnjega in daljnega, zato bi bilo potrebno Trst odcepiti, ga gospodarsko uničiti. Prebivalstvo, ki bi imelo morje pred očmi, v bližini, bi moralo siliti k njemu, hrepenelo bi po njem. Nikoli ne bi bilo miru pri nas. Vojna bi grozila vedno in vedno. Mi ki živimo na tem ozemlju, doživljamo vse dogodke. Nismo blago za katerega bi se smelo barantati. Dolgo smo trpeli. Petindvajset let. Molčali smo, ujalili smo se. Prenašali smo vse muke, zatiranja, zapostavljanja. Prenesli smo tudi zapiranja in smrti naših najboljših, ki so bili obsojeni na smrt in ustreljeni. Pritiskali so kruto, brezobzirno na nas, da bi se izselili. Obupali nismo, vzdržali smo. Ko je napočil dan, se je dvignilo primorsko ljudstvo, enodušno brez oklevanja. Šlo je v boj, ko se je zdel boj še obupen, brez nade v zmago. Prostoplajno, z orožjem, ki mu je bilo na razpolago, s trdno voljo, z nepremagljivim in odpornim duhom. Padali so očetje, padali so sinovi, padale so hčere. Umirale so po koncentracijskih taboriščih matere, otroci. Hiral so po zapovih brez izjeme, moški, ženske, mladi in stari. 46.000 padlih žrtev je bilo v Juljski krajini. Ogromna številka za deželo, še večja za nas Slovence, ta mali narod. Vse te žrtve naj bi bile zamenjane? Nel! Za nas je vsak človek, vsak kraj, tudi kjer smo v manjšini, velika izguba. Nismo se borili, da bi se po zmagi morali izseljevati z narodne grude. Borili smo se za svobodo, za samoodločbo in samoupravo. Borili smo se za svoje življenje, za bodočnost svojih otrok. Primorsko ljudstvo je šlo v boj za nedeljivost Juljske krajine, za bratstvo med obema narodoma. Tudi italijansko ljudstvo je šlo v boj, borilo se je ramo ob ramo s Slovenci; pozna nas, da nismo maščevalni, ve da smo živeli stoletja skupno življenje, da ne moremo narazen. Ve italijansko ljudstvo, da spada manjšina k večini.

Za to vse žrtve. Mi ki smo ostali, smo obljubili našim padlim junakom, da bomo šli po njihovi poti, da bomo nadaljevali njihovo delo. Ne odnehamo.

K rojstnemu dnevu voditelja jugoslovanskih narodov

Tito naš up - naša rešitev

Danes praznuje voditelj jugoslovanskih narodov, maršal Tito svoj 54. rojstni dan.

V mali vasi Kumrovcu v Hrvaškem Zagorju se je rodil jugoslovanski narodni junak, ki je zbral okrog sebe vse zdrave sile ob zlomu gnile Jugoslavije in jih vodil od zmage do zmage. Tam kjer je v davni preteklosti

jih je ustvaril v času Stojadinovičevih, Koroševih in drugih reakcionarnih vlad, ter jih postavil na svoja mesta, da so v letih, ko se je zdela nekaterim brezupno stopili na edino pravo pot v borbo proti brezprimerno močnejšemu sovražniku ter ga končno uklonil in premagal.

V tistih najbolj težkih dneh,

Matija Gubec združil hrvaške in slovenske kmete, da so dvignili pravični punt proti gosposki, tam so tekla otroška leta tovarišu Titu. Ti kraji, kjer je delovno ljudstvo pred stoletji izgubilo svojo staro pravdo in bilo pomandrano in uničeno od vojske fevdalnih gospodov, prav ti kraji so nam dali pobudnika, organizatorja in voditelja, ki je pripeljal jugoslovanske narode skozi osvobodilno borbo do svobode.

Bratsko združeni narodi Jugoslavije so polni ponosa, da imajo v svoji sredi človeka, ki je izšel iz kmečke hiše in delavskih krogov, katerih ni nikoli zatajil, marveč je ravno v teh slojih imel svojo največjo oporo za podvig jugoslovanskih narodov in za njih srečo in blagostanje.

Težka leta ilegalne borbe, zapori in preganjanja niso uklonila borbenega duha maršala Tita. In ko je prišla ura, ker ni bilo časa za oklevanja, takrat je tovariš Tito že lahko računal s kadri, ki

ko se je peta kolona vrnila na naša vodilna mesta, ko se je čez noč razsula nekdanja slavna jugoslovanska armada, takrat je to. Tito, kot živ primer neuklonljivega borca in najzvestejšega sina svojega naroda zbral okrog sebe vse kar je bilo poštenega dobrega in demokratičnega v Jugoslaviji. V tistih najbolj črnih dneh je to. Tito s svojo plemenitostjo in hrabrostjo dal najlepši zgled svojim partizanom - vojakom, vplival jim je globoko vero v zmago naše pravičnosti in poštenja.

V tistih dneh ko so krvoločni okupatorji trosili vse mogoče laži in klevete ter ščuvali na bratomorno mržnjo in sovraštvo, prav takrat je maršal Tito s še večjo silo in žilavostjo oznanjal nujnost odločne borbe proti okupatorju, pozival k enotnosti in bratstvu. Po zmagi nad nacifašisti je bila prva skrb državnika Tita, izgraditev države in njene obnove. Iz lastnih sil si jugoslo-

vansko ljudstvo gradi svoje zdravo ljudsko gospodarstvo, obnavlja in ustvarja nove pogoje za srečno bodočnost vsega našega jugoslovanskega naroda. Kot temelj za vse bodoče politično in gospodarsko življenje v Ljudski republiki Jugoslaviji je to. Tito dal narodom, ki so zmagovito stopili iz osvobodilne borbe, svojo ustavo. Ustava, ki je zvesta pridobitvam narodno osvobodilne vojne, kjer je bilo treba korenite, revolucionarne spremembe, kjer je oblast prešla v roke ljudstva. Propadel je stari sistem hegemonije velikosrbskih klik, ki so se opirale na reakcionarne in protiljudske sile slovenskega, hrvaškega in drugih narodov Jugoslavije. Z novo ustavo so se spremenile vse stare, protiljudske socialno-gospodarske strukture. Z agrarno reformo se je zemlja pravično razdelila med delovno kmečko ljudstvo; začel se je neizprosni boj proti špekulantom in izkoriščevalcem.

Ni nobenega dvoma, da je ravno osebnost našega maršala Tita odvrnila od naše domovine marsikatero nevarnost, ki nam je pretila od mednarodne reakcije, ki bi hotela še nadalje imeti svoje »pokroviteljstvo« nad našim narodom. Ugled maršala Tita je bil poleg onega generalisima Stalina med narodom legendaren, v svetu je pa vzbujal spoštovanje in občudovanje.

Naše primorsko ljudstvo vidi v predsedniku vlade Ljudske republike Jugoslavije svojega najzvestejšega zagovornika naših pravic. Posebno danes, ko nas skuša ves reakcionarni svet ločiti od skupne domovine, se obračajo vse oči primorskega prebivalstva s hvaležnostjo do svojega velikega voditelja. Primorsko ljudstvo je trdno prepričano, da bo naš ljubi maršal Tito s svojo državniško in politično sposobnostjo dosegel za nas tiste pravične meje, ki nam po naravni in človečanski praviici pritičejo in za katere je Primorska dala toliko žrtev. Ime in slava maršala Tita ne bo zašla: v srehi primorskega ljudstva bo njegov lik ostal za vedno neomadeževan. Njegova osebnost je nerazdružno zvezana s podvigom in srečo vsega prebivalstva Juljske krajine, ki je stopilo prekaljeno in enotno iz osvobodilne borbe ter danes kot včeraj terja svojo pravico, da bo priključeno k skupni domovini Jugoslaviji.

Ob njegovem rojstnem dnevu mu pošilja slovensko in italijansko antifašistično ljudstvo naše dežele svoje najtoplejše čestitke ter mu želi mnogo plodonosnih let.

Brzobjavne čestitke maršalu Titu

Maršal Tito - Beograd

Goriški antifašisti pozdravljajo svojega voditelja; čestitajo mu k rojstnemu dnevu za vse dosedanje uspehe; želijo zdravja in končno zmago borbi za združitve vseh Jugoslovancev; mi damo za ta cilj vse.

Slovansko - italijanska antifašistična unija - Okrožni odbor za Goriško.

Maršalu Josipu Brozu - Titu BEOGRAD

Okrožni odbor Zveze primorskih partizanov - Gorica - pošilja Vam Velikemu voditelju F.L.R.J. v imenu vseh članov - ob priliki rojstnega dne najgloblje izraze voščil dolgotrajnega vodstva usode ljudstva želečega priključitev Federativni Ljudski Republiki Jugoslaviji.

Maršalu Titu - Beograd

Slovenska in italijanska antifašistična mladina Goriškega okrožja Vam pošilja ob priliki vašega rojstnega dne iskrena voščila in zagotovilo, da se bo dosledno borila za priključitev k Jugoslaviji.

Zveza Antifašistične mladine za Goriško okrožje.

Pravda za Trst

Slovenski književniki so naslovili našim rojakom v Ameriki sledeče majsko pismo, ki vsebuje med drugim:

»Pravda za Trst — ne bomo Vam razlagali njenega pomena na nas, pa tudi za svet in mir v bodočnosti, ker Vam je vse to dobro znano — pravdo za Trst bi hoteli zasukati nekateri naših vojnih zaveznikov tako, da bi bila ranjena naša svoboda, ubito naše zaupanje v pravico, užaljena naša narodna in vojaška čast. Zemljepisje, narodnostna pripadnost, trgovinske zveze, gospodarski položaj, ljudska volja — vse na ves glas priča za nas. 8000 naših fantov, — pa tudi dekleta med njimi! — ki so dali mlade glave samo za to, lepo in drago mesto ob Jadranu, nas zamolklo opominja, naj ne pozabimo njih in njihovih grobov. Pravda teče, in ako se ne zaključi v skladu s človečanskimi pravicami, ne bo dokončno dognana. Trst v Jugoslaviji — cvetoče mesto svobode, vzor in vzgled v malem, kako naj bi bil svet urejen v velikem; Trst, odrezan od svojega naravnega zaledja — gnilo gnezdo fašistične reakcije, ki bi širilo moralen smrad in politično kugo okoli sebe. Toda pravda še teče, mi stojimo čvrsto na braniku in z nami vse naše prebujeno ljudstvo; prosimo Vas, dragi rojaki, podprite nas v tem vročem in lepem boju z vsemi svojimi silami. Med Vami so prijatelji slovenskega pokolenja, ki jih poslušata obe polovici sveta, kadar izpregovore. Prepričani smo, da se bodo z vsem srcem zavzeli za Trst, kakor so bili že ves čas te velike vojne na naši strani.

Sonce in sence se neprestano menjajo med nami. In glejte, na naše pismo je zopet šinil žarek: Molotov je sprožil v Parizu kratko in jasno besedo, neke visoko so se na stečaj odprle line, lepo in čedalje lepše je gledati v bodočnost sveta.

V Ljubljani, sredi maja 1946.

V imenu slovenskih pisateljev Oton Zupančič, I. r., Franc Finžgar I. r., Juž Kozak I. r., Miško Kranjec I. r., Prežihov Voranc I. r.»

POLITIČNI PREGLED

Uprašanja, ki še niso urejena

Pariška konferenca se je pričela 25. aprila in je zaključila svoje delo 16. maja. Naslednje zasedanje Sveta ministrov za zunanje zadeve je določeno za 15. junij. Pričakujejo, da bo takrat določen tudi datum sklicanja mirovne konference.

O vprašanju naših mest, Trsta, Gorice in ostalih krajev Julijske krajine, ki jih do sedaj ne vključuje nobena izmed treh zapadnih črt, smo že pisali. Sovjetska delegacija je smatrala za pravično, da se Julijska krajina in Trst vrne Jugoslaviji zaradi zgodovinskih, ekonomskih in etničnih razlogov, medtem ko sta se delegaciji Združenih držav Amerike in Britanije omejili samo na izjavo, da se ne bi protivila sprejetju francoskega predloga glede italijansko-jugoslovanske meje. Ta pa se le malo razlikuje od

anglo-ameriškega osnutka (Trst bi prišel pod Italijo, Pulj pa pod Jugoslavijo). Treba je omeniti tudi pisanje nekaterih agencij, ki trdijo, da so Angleži in Francozi za internacionalizacijo Trsta, čemur pa nasprotujejo Američani. Druge agencije trdijo celo, da so zapadne države samo zato proti izročitvi Trsta Jugoslaviji, ker bi to v današnjih razmerah pomenilo prepustiti Trst Sovjetski zvezi...

Na Madžarskem so z veseljem sprejeli na znanje, da je ministrski predsednik zavzel pozitivno stališče do upravičene zahteve Jugoslavije po Trstu. V Budimpešti so prepričani, da bi z uresničenjem te zahteve (Trst - Jugoslaviji) postalo tržaško pristanišče tudi luka za Ogrsko.

Osnovni namen zasedanja delegacij v Parizu je bil izdelava mirovnih pogodb z Italijo, Finsko in drugimi satelitskimi državami Nemčije, a na konferenci štirih so zapadni ministri načeli vsevprek — vprašanje o Nemčiji, o plovbi na Donavi in drugo.

Tako je prišlo do komplikacij in glavna vprašanja, med njimi najvažnejše — Trst, so ostala nerešena.

Byrnes (Severnoameriške združene države) je govoril po radiu vsemu ameriškemu narodu in podal dokaj nepričljive izjave. Tako je med drugim dejal, da če je po prvi svetovni vojni bilo krivično prisoditi Italiji vso Julijsko krajino, bi bilo prav tako krivično prepustiti sedaj vso Julijsko krajino Jugoslaviji. Nato se je neupravičeno skliceval na etnična načela.

Ali so res potrebni nemški oficirji?

Izmišljotine: Angleška agencija Reuter in londonska časopisa »Sunday Dispatch« ter »Sunday Express«, razširjajo vest, da Rusi in Rdeča armada vključujejo mnoge oficirje bivše nemške armade in da nemški generali po-

magajo pri vežbanju Rdeče armade. Tel. agencija Sovjetske zveze (Tass) je pooblaščenca izjaviti, da so ta poročila od začetka do konca izmišljena in jih je mogoče pojasniti samo s težnjo, da bi se pred javnim mne-

njem skrila nedavno objavljena dejstva, ki se tičejo nemških čet v angleški okupacijski coni v Nemčiji. Razen tega mora biti vsem znano, da Rdeči armadi ni potrebna pomoč tujih oficirjev, tem manj nemških.

V današnji Japonski

Lani, 1945. leta, meseca avgusta je bila japonska vlada prisiljena sprejeti brezpogojno kapitulacijo. Vojaški poraz Japonске je zadal japonskim imperialistom težak udarec. Vendar pa je ostala oblast v rokah istih višjih krogov, ki so pričeli vojno. Nedotaknjena je ostala japonska imperialistična klika, ki ščiti interese reakcionarnega bloka vele-

posednikov. Japonski imperialisti so od samega začetka smatrali brezpogojno kapitulacijo za manever, ki naj bi omogočil, da bi v bodoče lahko ponovno pričeli borbo za nadoblast v Aziji. Toda japonska vlada se je z brezpogojno kapitulacijo obvezala spoštovati določbe kapitulacije. Okupacijske oblasti so

vzpostavile kontrolo v deželi in mednarodno demokratično mnenje je zahtevalo, da se hitro odstranijo gibalne sile japonske napadalnosti. Japonska vlada Sidehara je kljub ohranitvi reakcionarne monarhije in polfevdalne gospodarske ureditve, poskušala sabotirati pogoje predaje, prikrivajoč sabotažo z demokratsko frazeologijo.

Komplicirani politični položaj v deželi

Japonski reakcionarji, ki so bili v Sideharini vladi, so sklenili, da izdelajo, ne da bi čakali, da se ugotovi demokratične sile v deželi, demokratično pobarvan načrt nove ustave, ki naj bi zamenjal reakcionarno ustavo iz leta 1889 in izvedejo volitve v skupščino. S tem, da je vlada došla 10. april za volitve, je že vnaprej računala v zmago reakcionarnih strank, ki niso ime podpore samo v celotnem vladnem aparatu, ampak tudi pri velikih koncernih. Vlada je že vnaprej omogočila zmago reakciji s tem, da je odobrila volilni zakon, ki je bil naperjen proti demokratičnemu delu prebivalstva. Kakor je

bilo pričakovati, so prinesle volitve pod takimi pogoji zmago reakciji. Demokratično javno mnenje na Japonskem in v inozemstvu smatra izid volitev kot zmago onih, ki sanjajo o revanši. Volitve pa niso pokazale samo reakcionarnega značaja politike, ki jo vodijo japonski vladajoči krogi, marveč tudi nedvomljivi poraz demokratičnega gibanja in poleg spletk policijskega aparata monarhije tudi disidentsko politiko desničarskih socialistov. Samo dejstvo, da je dobila Komunistična partija prvič, odkar postoji, pet poslanskih mest v parlamentu, je dokaz velikega napredka v javnem

mišljenju Japonske. Če tudi pod terorjem, je glasovalo za Komunistično partijo preko 2 milijona volivcev. Boj za sestavo nove vlade na Japonskem daje sliko kompliciranega političnega položaja v deželi. Nedavni dogodki na Japonskem dokazujejo, da preprečujejo vodilne vladajoče skupine izvršitev ukrepov, predvidenih v Potsdamu v zvezi z demokratizacijo Japonske. Skrivajo se za psevdodemokratični ukrepi, da bi prebrdili težke čase in se pripravili za revanšo Japonske imperialiste podprajo nekateri deli mednarodne reakcije, ki želijo izkoristiti okupacije Japonske v svoje ozke interese.

Pred cesarsko palačo v Tokiu

Dvesto tisoč japonskih deincev je demonstriralo na trgu pred cesarsko palačo v Tokiu ter vzklikalo: »Hočemo riža!« in

»Doli Jošida!« (Jošida je predsednik nove japonske vlade). Pričujoči komunistični prvak Tokuda je v svojem govoru ob pri-

liki demonstracij rekel, da ljudstvo umira od lakote, medtem ko cesar živi v izobilju ter noče sprejeti predstavnikov ljudstva, ki zahtevajo riža.

Velika manifestacija za Jugoslavijo

Ob priliki volivnega zborovanja SIAU v Brdih

V nedeljo, 19. maja predpoldne je bilo veliko volivno zborovanje SIAU v Biljani (središče Brd). Udeležilo se ga je okoli 3000 volivcev. Prišla je ogromna večina moških in sicer starejših ljudi. Ob prihodu množice je igrala biljanska godba.

Tov. Zdravko je pozdravil vse navzoče v imenu okrajnega odbora SIAU za Brda, nato je spregovoril tov. Ugo iz Gorice kot zastopnik okrožnega odbora SIAU. Govoril je v italijanski. Povedal je zbranemu delovnemu ljudstvu Brd, da se istočasno vrši v bližnji bratski Furlanski nižini v Krmini in Gradiški zborovanje, kjer tamkajšnje ljudstvo manifestira za neokrajno Julijsko krajino in za priključitev k FLRJ. Pravo antifašistično ljudstvo je že dovolj dokazalo, bodisi v Trstu, Gorici, Pulju in Trzinu, da bomo znali živeti Slo-

venci in Italijani složno v skupni domovini Jugoslaviji.

Nato sta spregovorila še zastopnika ZPP in Enotnih sindikatov tovariša Markočič in Marinič ter tov. Gravner, predsednik Okr. NOO.

Izčrpno poročilo o političnem stanju doma in v svetu je podal tov. Albin Duje. Govoril je v imenu okrožnega komiteta KPJK za Goriško.

Uvodoma je povedal, da je za danes sklicano zborovanje v Brdih v zvezi z nalogami za priprave za nove volitve krajevnih odborov SIAU (krajevna tajništva), okrajnega ter okrožnega plenuma SIAU za Goriško. Obrazložil je kakšne so naloge vseh pripadnikov Slovansko-italijanske antifašistične Unije v zvezi z volitvami, ki bodo prihodnje nedeljo, 26. 5. 1946.

V zvezi s konferenco v Parizu

Volivci antifašisti na Goriškem; v nedeljo, 26. t. m., vsi na volitve SIAU!

vzkliknil: Ne pustimo se več opehariti!

V zvezi z bližajočimi se volitvami v SIAU, ki bodo prihodnje nedeljo, je tov. Duje pozval na enotnost, ki je potrebna tudi v Brdih, ki so na najzapadnejši meji Primorske, pri Gorici. S temi volitvami bomo dokazali, da vodimo najodločnejšo borbo za naše pravice, pravice primorskega ljudstva. Vsi smo za priključitev k Jugoslaviji in tu v Brdih se bije ta boj za življenje in smrt. Mogočen blok pri volitvah

SIAU-ja bo pokazal, da smo na braniku nepremakljive, naravne meje. Volitve 26. t. m. bodo povenen plebiscit za priključitev k FLRJ.

Na koncu so bile z velikega volilnega zborovanja v Brdih odposlane resolucije tov. Titu, Kardelju, Molotovu, Thorezu ter Svetu zunanjih ministrov v Parizu. Iz resolucij zveni zahteva brškega ljudstva po priključitvi Trsta, Gorice in cele Julijske krajine k svobodni FLRJ.

Naš problem bo rešen edino le v Jugoslaviji

Tako proglašajo briški koloni na svojem zborovanju

V nedeljo, 15. maja t. l. predpoldne je bilo v Biljani zborovanje briških kolonov.

Enotni sindikati so sklicali drugo zborovanje kolonov iz Brd (prvo je bilo približno pred letom dni v Šmartnem).

Prisotni so bili zastopniki Enotnih sindikatov za Goriško, tov. Dorko in Nardin ter tov. Duje in Ugo, člana okrožnega SIAU za Goriško.

Najprej so predstavniki Enotnih sindikatov za Brda poročali o nevdržnem stanju, v katerem se nahajajo briški koloni odkar so začeli padati »slovesi«, to so odgovorili. Objektivni gospodarji bi radi še bolj izžemavali svoje kolone; sedaj so začeli terjati tudi dajatve za nazaj, iz let narodno osvobodilne borbe.

Tov. Nardin je obrazložil pomen ukrepov, ki jih je izvedla že Osvobodilna fronta (1944. l.) v zvezi z ureditvijo vprašanja kolonov v Brdih. Takrat je bilo sklenjeno, da pritiče gospodarju 25% pridelkov, ostalo (75%) pa kolonu. Toda po vmešavanju ZVU, ki je prevzela oblast 12. junija 1945, je vse postavljeno na glavo. Gospodarji gredo celo na sodnije razveljavljat pogodbe s koloni.

Delovno ljudstvo v Brdih se zaveda, da bo rešeno njih vprašanje šele v domovini Jugoslaviji, ki ima tozadevno agrarno reformo.

Nočemo fašistične pogodbe

Tovariš Dorko je opozoril, da morajo biti koloni v Brdih disciplinirani, kajti neorganizirani delajo po svoji glavi in povzročajo tako zmešnjavo pri sklepanju pogojev. Zato je potrebno, da pristopijo vsi v organizacijo Enotnih sindikatov. S svojega zborovanja so koloni odposlali sledečo protestno resolucijo: »Ugotavljamo, da ZVU vsled nezazumevanja našega stvarnega

gospodarskega položaja uvaža staro fašistično zakonodajo, sili k spoštovanju stare kolonske pogodbe, ki je izraz fašističnega nasilja, pristranske vplivajoče v spor med zakupodajalci in zakupniki, brez ozira, da smo Briči v narodno osvobodilni borbi rušili fašizem, njegove zakone in s tem tudi fašistično kolonsko pogodbo, ter z nebroj žrtvami ustvarili bolj človeške življenjske pogoje, izraz novih časov.

Protestiramo proti ustrovalnim metodam zakupodajalcev, proti množičnim slovesom (odpovedim) kolonom, proti zavlačevanju zakupodajalcev, ki se protivijo in nočejo razpravljati o novi kolonski pogodbi, ki naj bi nudila boljše pogoje zakupnikom, proti postopanju ZVU, ki kljub danim obljubam, da bo spoštovala obstoječi red, socialne in politične pridobitve itd. ob sprejemu zaupne uprave 12. 6. 1945, nam postopoma krati pridobitve narodno osvobodilne borbe, namesto, da bi jih uzakonila, pozivamo k solidarnosti delovne množice Julijske krajine ter kolone iz Furlanije k bolj odločnemu sodelovanju za izboljšanje življenjskih pogojev. Sklenemo, da bomo nadaljevali z agitacijskim delom stopnjevale do sklenitve nove kolonske pogodbe, ki naj ustreza duhu in potrebam novih časov, do končne ureditve pripadnosti našega spornega ozemlja, ker smo si svesti, da bo naš problem pravično rešen le s priključitvijo k Jugoslaviji.

Potom zakonske uredbe je treba preklicati »slovese« (odpovedi).

Ko bomo priključeni k Jugoslaviji bomo imeli ljudsko oblast; delovno ljudstvo bo zaščiteno proti gospodarskemu izkoriščanju od strani fevdalnih ostankov. Iz istih razlogov se je borilo vse briško ljudstvo in koloni ter zmagalo.

VOLITVE V SIAU

Utrjujejo organizacijo vseh resničnih demokratov Julijske Krajine v borbi za njen program:

1. Celotnost ozemlja Julijske Krajine, nedeljivost mest od neposrednega zaledja;
2. Enotnost vsega ljudstva v doslednem in ostrem boju za uničenje ostankov fašizma;
3. Borba za ohranitev in utrditve demokratičnih pridobitev osvobodilne vojne - za ljudsko oblast;
4. Krepitev in utrjevanje Slovansko-Italijanskega bratstva kot pogoj za uspešnost naše borbe.

Ves dosednji razvoj dogodkov v Julijski Krajini je dokazal, da se naše zahteve lahko uresničijo samo v okviru FLRJ.

Zato je osnovna zahteva Slovansko Italijanske Antifašistične Unije:

Priključitev celotnega ozemlja Julijske Krajine Federativni Ljudski Republiki Jugoslaviji.

Naše vojne sirote v Sloveniji

Skupina vojnih sirot iz našega okrožja je odpotovala začetkom maja v razna zdravilišča Slovenije, kjer je bila prisrčno sprejeta od vodstva ustanov ter od vsega prebivalstva naše lepe Gorenjske. Kakor je razvidno iz pisma, ki se jih otroci pisali staršem je razvidno, da se jim prav dobro godi ter se čutijo kakor doma. Naj govorijo pisma:

Draga mama!

Najprej Vas prisrčno pozdravim in poljubim. Nahajam se prav dobro tako upam, da tudi Vi vsi v družini. Sedaj v Kamniku ne bomo za stalno ampak bomo šli naprej.

Draga mama, močno se mi dopadejo ti kraji, tudi v Trstu je bilo lepo in tako je tudi v vsej tej okolici. Prijateljice tudi imam dobre, ki se igramo skupaj. Prav zadovoljna se dobim, čeravno sem šla proč od mojih prijateljic. Za sedaj Vam nimam kaj več pisati, pa drugič kaj več.

Dragi Tata!

Kako se imate?

Za mene prav dobro, nisem si mislila, da bo tako. Ko smo šli skozi Ljubljano smo dobili pakete v katerih je bila tudi čokolada in dosti drugih reči. Nahajam se prav zadovoljna v teh krajih. Prijateljice imam tudi dobre, ki se igram z njimi.

Najlepše pozdrave vsem skupaj, Vam tata in bratu Stanku in Vam sestricam, vaša Bruna.

Najlepše pozdrave tudi mami.

Draga mama!

Namenil sem Ti pisati par vrstic. Povem Ti, da zame je dobro, ni treba nič skrbeti. Jesti imamo dosti, včeraj smo dobili vsak svoj paket od Rdečega Kriza.

Draga mama, povem Ti, da sem zadovoljen, ko sem prišel sem, tukaj mi ni treba nič delati. Povem ti, da se mi zdi kot, da bi prišel v nebesa. Prijateljic imam dosti, ki se igramo vsi skupaj. Pa še bolj sem vesel ko smo skupaj z Jelko in Janezom Dugar in še par drugih poznanih, ki so tu pri nas.

Pravili ste, da se bom jokal po domu, povem Ti, da se niti ne zmislim na dom.

Jaz se nahajam v Kamniku na Gorenjskem, 23 km. naprej od Ljubljane.

Druga Ti nimam povedati, edaj in Vas lepo pozdravim vseh skupaj.

Rudolf

Pozdrave tudi noni, Blažu in Ani.

Draga mama!

Prej ko ti začnem pisat ti povem, da sem zdrava kakor mislim, da ste tudi Vi vsi. Pišem Ti

kako je bilo tisti večer ko smo prišli v Trst. Takoj ko smo prišli smo dobili večerjo in zjutraj mleko in kruh. Ob 8. zjutraj smo odpotovali proti Ljubljani s korjaro. Ko smo prišli v Ljubljano smo dobili velike pakete, kjer so bile stvari za jesti, kar si kdo požel.

Zdaj sem še zmeraj z Ivanko Karmelavo.

Draga mama piši, kako je z Ivanko Pitorjevo, zakaj ne pride za mano? Jaz se nahajam v Kamniku. Vsi tisti, ki so se peljali z nami smo še zmeraj skupaj. Draga mama za me ne more bit boljše kakor je. Še enkrat vas najlepše pozdravljam vse skupaj.

Jolanda.

GLAS Z DEŽELE

Pevma pri Gorici

Društvena prireditev

Prosvetno društvo »Naš prapor« v Pevmi je priredilo v nedeljo, dne 19. t. m. veseloigro »Stari grehi«. Igra je bila podana prav dobro; posamezne vloge so bile dobro zasledene. Ugajala je gospa Mitronidlova s svojim odličnim značajem, nič ni zaostajala gospa Šavlova, bila je ko ketna in se je uživala v svojo vlogo. Katar, kot gospodinja je bila na svojem mestu, vlogo Emice je igrala tovarišica Furlanka, ki je dobro obvladala naš jezik in je s svojo priprosto igro in ljubkostjo zapustila najboljši utis pri številnem občinstvu. Ravnotako so vsi ostali igralci: konzul, polkovnik in njegov sluga Krupička, tovarnar Novak ter inž. Horlovi z dobro kreacijo svojih vlog pripomogli, da je imela igra popoln uspeh.

Priporočali bi društvu, da bi nastopilo sčasoma s kakšno domačo, narodno igro, ker smo videli, da so od zadnjic že lepo napredovali. Dramskemu odseku smo hvaležni za dovršeno prireditev ter pričakujemo od pridnih diletantov, da nas bodo v kratkem razveselili še s kakšno novo predstavo.

Miren

Odpust delavcev

Večkrat se je že pisalo o podjetnikih, ki se ne držijo pogodb sklenjenih med delavskimi organizacijami in gospodarji. Tržaško stavbeno podjetje, ki je prevzelo od ZVU obnovo naših porušenihiš je odslavilo 45 delavcev in to iz vzroka, ker primanjkuje gradbeni material. 45 delavcev od 200, to je že lepo število. A podjetje je napravilo pri tem svojo kupčijo, razume se da na škodo delavcev in v prvi vrsti na škodo odpuščenih poglavarjev družine. Da je to res spekulacija bo vsem razvidno, če pogledamo tarifo plač. Delavci, družinski poglavarji imajo doklade 130 lir dnevno, delavci, ki niso družinski poglavarji 122 lir, 18 do 20 letni 95,36 lir, 16 do 18 letni pa 62 lir. Delavci med 18 in 20 letom prejmejo 80% od osnovne

plače delavcev, ki niso družinski poglavarji.

Ti odpusti nam jasno kaže, da se podjetje nikakor ne ozira na socialne razmere delavca ter več skrbi samo za svoj žep.

Zaenkrat se obračamo na Urad za delo, da uredi te brezupne razmere in da zaščiti interese delovnega ljudstva. Brezposelnost narašča, naše družine stradajo, porušeni domovi čakajo delovnih rok. Odločno pa povemo vsem, ki se jih tiče: ne bomo se pustili izigravati!

Avče pri Kanalu

Zborovanje žen

V nedeljo 19. t. m. sem imel priliko prisostvovati sestanku naših žena. Prav prijetno me je razveselilo, ko sem videl okrog mize ne samo mlade žene temveč tudi sive mamice, ki so se čutile med seboj tesno povezane, kar je danes nujna potreba. Tajnica organizacije je živo in prepričevalno govorila o izgradnji naše oblasti, o obnovi ter o zadnjem kongresu OF v Ljubljani, kjer so bile naše zastopnice tako prisrčno sprejete, da bo brez dvoma ta obisk ostal vsem udeleženkam v najlepšem spomiru. Pazljivo so sledile političnemu pregledu; ogorčene so bile, ko se je govorilo o krivičnem postopanju na konferenci v Parizu glede našega vprašanja, ko se hoče vsa svetovna reakcija na našo škodo okoristiti.

Ko je bil stavljen predlog, da je treba priskočiti na pomoč družinam, ki so izgubile svoje v osvobodilni vojni in imajo še neobdelana polja, so se nekatere tovarišice obotavljale. Pa vstane ena izmed njih ter udarniško predlaga: »Pojdimo kar vse. V malo urah bomo delo opravile in tako bo najbolj prav«. Takoj so bile vse za to in drugi dan so odšle skupno na delo.

Čezsoča

Zveza primorskih partizanov iz Čezsoče je sama rešila vprašanje brezposelnosti svojih članov. Za vasjo ob Soči je precej zemlje preraščene od grmičevja in pritlikavega drevja, ki ne daje

nobeni koristi. Nekaj tovarišev je šlo na delo, da očisti to zemljo in jo spremeni v pašnik, ki bo koristil celi vasi. Nabrana drva spravljajo v snope in jih bodo rabili za žganje apna. Drugi tovariši pa zbirajo kamenje za apno. Z žganjem apna bodo služili in bodo obenem pripomogli k obnovi.

Trbiž

Protest slovenskih in nemških zastopnikov

Zastopnika trbiških Slovencev in Nemcev, ki ju je svoj čas sprejela medzavezniška komisija, ki je obiskala naše kraje, sta naslovila na tajništvo štirih zunanjih ministrov v Parizu, v katerem protestirata proti italijanskim oblastem, ki so razpisale za dan 2. julija t. l. volitve v konstituantno, ne glede na to, da je to ozemlje sporno. Ker to početje prejedicira končno razmejitvev in ker je vsako politično delovanje tukajšnjemu ljudstvu prepovedano, vlagata odločen protest.

Slovenska Benečija

Aretacije so na dnevnem redu

Ne mine dan, da bi ne slišali o aretacijah antifašistov. Pridrži jih eden ali dva dni; večkrat jim odvzamejo antifašistične izkaznice ter hočejo s tem delovanjem ukrotiti vse one, ki so se izrekli za priključitev k novi Jugoslaviji. Na ta način hočejo ubiti zavest slovenskih Benečanov.

Slučaj, ki se je dogodil dne 30. aprila dovolj jasno kaže, kakšne namene ima reakcija. V Čepletičah so aretirali italijanski vojniki tov. Blazutič Lucio-ta, stanujočega v Bernasinu, občina Š. Peter ter tov. Blazutič Avguština iz Polja v savodenski dolini, stanujočega v Bernasinu, katera sta imela pri sebi antifašistične izkaznice. Odpeljali so ju na zavzezniško policijo v Čedad, a so ju drugi dan izpustili. Italijanski vojniki v Čepletičah so jima odvzeli antifašistične izkaznice, katere jima niso več vrnili. Ali ni mogoče, da bi te naše izkaznice zlorabljali v gotove namene?

Komen

Pozdravno pismo mladine maršalu Titu

Z okrajnega zborovanja v Komnu, dne 13. maja, na katerem so bili nagajeni s knjižnimi nagradami udarniki in udarni bataljoni, ki so se najbolj odlikovali v akciji za uničevanje boroškega preklja je mladina komenskega okraja poslala pozdravno pismo maršalu Titu, v katerem med drugim pravi:

»Ob priliki podeljevanja knjižnih nagrad najboljšim udarnikom in udarnim bataljonom našega okraja, Vam vsa komenska mladina pošilja udane in borbene pozdrave. Mi mladina Julijske krajine še ne moremo obnovljati in ne graditi naših porušenihi domov, naših porušenihi vasi, ker nismo še dokončno osvobodjeni. Borimo se še vedno za našo osvoboditev, borimo se za priključitev Julijske krajine in Trsta k Jugoslaviji.

Ako ne bi dosegli svojih pravičnih ciljev mirnim potom, smo pripravljeni ponovno stopiti v borbo ter žrtvovati še več, kar nam je ostalo, raje kot pasti v novo suženjstvo.

Pozdravljamo Vas, dragi tovariši Tito, s pozdravom, ki za nas še vedno velja: »Smrt fašizmu - svoboda narodu«!

MARŠALU TITU

Primorska Te za rojstni dan pozdravlja: Tito, pridni k nam! Pripravili smo dom Ti v čoni, nestrno čakamo koloni.

Povsod le eno se imen blešči in smeje v srce in vse za dan smo okrasili, ko zemljo bomo razdelili.

Naj sto še naredijo črt, Primorska Tvoj ostane vrt. Predolgo bili smo teptani, da ne bi kmalu bil med nami.

Kdor na čerine bo igral, si kmalu prste bo ožgal, kdor pa pravice si želi, se danes s Tabo veseli.

Ti daješ vero, ki nas greje, da padle bodo črne meje. Prostost nam boš izvojeval in v Trstu drugič govoval.

Primorka

NOVO MLADINSKO GLASILO

Izšla je prva številka glasila za srednješolsko mladino z imenom »Glas mladih«. Prinaša mnogo vrstne mlade odmeve iz raznih koncev Primorske. Vsebinska je slovstvena in vzgojna, resna in šaljiva, posvečena preprostim in zapletenim vprašanjem, ki se vsiljujejo našim mladeničem in mladenkam in zahtevajo odgovora. List bo izhajal vsakih štirinajst dni na osmih straneh. Priporočila se sodelovanje največjega števila srednješolcev. Vsaka številka stane L. 8. Uredništvo in uprava: Gorica, Ljudski dom II-6, ali: Trst, Via Carducci 6-II. Srednješolcem in zrelejšim učencem zadnjih razredov osnovnih šol list prav toplo priporočamo.

Otvoritev SVPB „Franja“ v Novakih

Bolnica »Franja« — narodni spomenik človečanstva in brezmejne požrtvovalnosti, izročena narodu, da jo čuva in si ob obisku utrjuje samozavest v neuničljivost dobre ideje, ki je v tej vojni navladala in premagala orjaško mehanizacijo Hitlerjevega in Mussolinijevega vojnega stroja.

Cerkno, središče partizanstva za časa osvobodilne borbe, je včeraj doživelo dan, ki bo ostal neizbrisen v spominu vseh, ki so prišli na ta človečanski praznik.

Štiri km. dolga cesta, ki pelje iz Cerkna mimo gasilskega doma proti Novakom, je bila levo in desno vsa v zelenju, zastavah, slavolokih in mlajih. Pred gostilno »V Logu« sta dva velikanška mlaja že od daleč opozarjala obiskovalca, da je tu tisti kraj, kjer so ranjenci dobivali vso potrebno pomoč. Tovariši Metod je s svojo ženo dal vse kar je njegova hiša premogla, da je ublažil

vsaj nekoliko bolečine ranjencev.

Mladina Cerkna in okolice je z udarniškim delom storila vse, v okrasitvi ceste, da je ta dostojno sprejela osobe in zdravnike, med njimi prvo tov. zdravnico dr. Franjo, ki je s svojo neutrudno požrtvovalnostjo rešila življenje mnogim borcem, vrnila zdrave sto in sto ranjencev, da so lahko znova zavzeli svoja mesta na položajih. Naj bo ta skromen opis slavnosti hkrati zahvala osobi in zdravnikom, posebej tov. dr. Franji, vseh ozdravljenih tovarišev - borcev, ki so vrnili se v bojne vrste pomagali osvobajati tudi — naš Trst.

Daleč pred napovedano uro so se pričele zbirati množice iz vseh strani. Avtomobili so drecni ne nehno po okrašenih cestah in se ustavljali pred hišo »V Logu«. Izstopali so visoki gostje, med katerimi smo opazili tudi podpredsednika NVS, tov. dr. Marjana Brečelja, ministra Ahčina,

zastopnika IV. Armije, Komandanta VII. Divizije, člana MOS-a za Trst, tov. Oskarja Ferlana, Garibaldince iz Trsta, odposlanstva raznih stanov, več novinarjev in fotoreporterjev.

Tovariši dr. Marušič je otvoril slavnost, pozdravil vse navzoče visoke goste in udeležence, nakar je podal besedo tov. dr. Franji, upravnici bolnice.

Ko je stopila na oder ta junakinja tihe in skrite borbe, jo je sprejel navdušen aplavz in ploskanje. Večina navzočih je danes prvič videla to veliko ženo iz narodno-osvobodilne borbe. Skoro dve leti in pol je vodila ta žena bolnico v najtežjih okoliščinah, v stalni nevarnosti, noč in dan pripravljena, da da svojo pomoč razpirljani bolečini razmesarijenih trupel borcev. Mnoge je rešila gotove smrti, z drznimi amputacijami.

Preprosto in lepo je podala kratak zgodovinski oris bolnice. Poudarila je trdnost primorskega ljudstva, ki je znalo molčati in

čuvati konspiracijo bolnice, dasi je vedelo kje se ta nahaja. Da jo je vse kar je imelo najboljšega za naše ranjence. »Podvomili smo enkrat nad poštenostjo Primorcev«, je dejala, »pa se je izkazalo, da po krivici. Bilo je takrat, ko je 7000 Nemcev in SS-ovcev iskalo to bolnico. Nemci so samo slutili, da se ta nekje nahaja. Primorci-Cerkljani so znali molčati, zato vsa čast in zahvala jim s tega mesta. Za to trdnost in poštenost bodo i oni kmalu nagajeni s hvalečnostjo vsega naroda v svobodni Jugoslaviji«.

Spregovoril je nato tov. Petrovšek France, poverjenik PNOO-ja v Ajdovščini, ki je enako poudarjal trdnost in neupogljivost ljudstva Julijske krajine. Povedal je, da je ravno ta odločnost in trdnost dokaz, da bosta tudi Trst in Gorica naša. Porok za to je tudi resnično in odkrito prijateljstvo narodov SZ, Poljske, Čehoslovaške, Bolgarije in drugih držav. Zato ker vodimo

pošteno in odkrito politiko smo zmagali in bomo zmagovalci tudi v bodoče.

Nastopilo je še več govornikov, med katerimi tov. Oskar Ferlan, član MOS-a za Trst, ki je v italijanščini izvajal naslednje: »Ne more biti drugače, da tudi Trst spregovori pri tej slavnosti in potem svojega zastopnika dvigne svoj glas. Trda je borba, katero bijemo, toda ostali bomo zmagovalci. Če bi ne vztrajali, bi izdali bolečine vseh teh ranjencev, ki so šli skozi to bolnico. Tovariši, nadi temi zelenimi dolinicami plovejo danes duhovi 42 tisoč padlih za svobodo Julijske krajine in naš opozarjajo: »Tovariši, ne izdajte nas! Ne, ne bomo jih izdali, še trdnije se bomo povezali v SIAU, in na ta način pokazali, da je to bratstvo močnejše kot vse črte, ki jih danes razni »diplomati« rišejo po svojih zemljevidih, da se bodo ob moči in trdnosti tega bratstva».

(Nadaljuje na 4. strani).

Vtisi švicarskega novinarja iz Nemčije

Znani švicarski novinar Ferdinand A. Gigon je predaval v Češkem društvu o svojih poraznih vtisih, ki jih je dobil v Nemčiji in v Avstriji:

Nemčija ni bila nikdar v toku svoje zgodovine tako nacistično in totalno zedinjena kakor je danes — tako je pričel svoje predavanje švicarski novinar — nikdar ni bila tako pripravljena, da sprejme kogarkoli in da se poda na katerokoli cesto, ki bi jo pripeljala iz današnjega položaja. Nemci so ostali zvesti ideji moči in ker je za njih Hitler predstavljal vrhunec moči, zato so mu vsi Nemci ostali zvesti in bodo šli za vsakim Nemcem, za vsakim novim Hitlerjem, če jim bo dal v roke moč. Ta mentaliteta vlada brezizjemno po vsej Nemčiji, tudi v Avstriji in na Tirolskem. Nemci so povsem pozabili na stvarni položaj in v nobenem slučaju ne priznavajo svojega vojaškega poraza. Prav tako ne priznavajo svoje krivice za vzrok vojne in za vsa hudodelstva, ki so jih vršili Nemci dolga leta po različnih koncentracijskih taboriščih. Obvestilom takih vrst Nemci sploh ne verjamejo in jih enostavno proglašujejo za sovražno propagando in jih je v vsakem oziru nemogoče prepričati o dejanskem položaju: z eno besedo povedano nečajo o ničemer nič vedeti. Napravljen je bil zelo zanimiv poizkus. Pred tridesetimi Nemci je bil projiciran film iz koncentracijskega taborišča, dvorana je bila nenkrat razsvetljena in gledalci so bili fotografirani in ugotovilo se je, da je od vseh tridesetih gledalcev stvarno gledal film samo en sam človek. Ko so Nemci primorani, da priznajo vsaj delno nekatera nacistična hudodelstva, oni ta dela opravičujejo s tem, da so veljala le Zidom in v takem slučaju Nemci nikoli ne pozabijo dodati: to je bil režim, vodilne osebnosti, »drugi« so vsega tega krivi. V tem pogledu je zelo zanimiva motivacija cerkvenega koncila v Fraksurtu, ki je enostavno okrivila »hudiča na zemlji«. Nemci nimajo niti individualnega niti kolektivnega občutka odgovornosti. Njim vsem je prav vseeno, da so v toku 25 let izžvali dve svetovni vojni in da imajo na vesti milijone in milijone evropskih žrtev. In s prav tako lahkomišelnostjo bi izžvali še tretjo svetovno vojno, če bi jo le mogli in če bi bili prepričani, da bi njim koristila. Čakajo na vojno, verujejo v njo in pripravljani so, da v vojni tudi padejo, kajti Nemcem življenje ni cilj, temveč le priprava na junaško smrt.

Kake korake bi bilo treba podvzeti da se Nemčija odnaci-zira in kako naj bi se ti koraki izvedli. S tem, da je Nemčija danes okupirana, švicarski novinar

Gigon ne vidi prave niti končne rešitve. Poleg tega ta okupacija po mišljenju Gigona tudi nima nobenega psihološkega uspeha. Tudi nemški antifašisti v svojem antifašističnem delovanju nimajo nikakega uspeha. Vsi nemški antifašisti so videni kot izdajalci tako danes kot tudi včeraj. Mor-da imajo še največ upanja na uspeh Švicarji, kajti njih Nemci ne sumničijo, da delajo propagando ali pa, da bi imeli neke postranske namene in cilje. Metode kako Nemce odnaci-zirati, morajo biti enostavne: morajo psiholitično odkriti Nemcem ves njihov kompleks »manjvrednosti«, ki je osnova njihovim težnjam, da bi bili nadljudje. Ta nemška naklonjenost k nasilju in njihova brezmejna vera, v moč in silo, se mora zamenjati z novo vero: vero v enakost in svobodo. Toda ni lahko niti enostavno to idejo pripeljati v delo, v stvarnost. Za to nevhvalno delo je danes na razpolago zelo malo ljudi, potrebno bi bilo tudi mnogo denarja in tehničnih sredstev. V vsakem slučaju se pa gotovo ne more računati s hitrim ali pa celo takojšnjim uspehom. Mor-da bo bodoča nemška generacija bolj pripravljena, da revizira in popravi usodne zablode svojih prednikov.

Tako vidi nemški problem znani švicarski novinar. Zelo težko je reči, če je njegova ugotovitev in diagnoza pravilna in še težje je reči, če je njegova metoda zdravljenja pravilna. U-gledni praški tednik »Kulturni politika« je komentirala predavanje švicarskega novinarja v posebnem članku, kjer zlasti povdarja: Ako so vtisi Ferdinanda Gibona iz današnje Nemčije samo deset procentno točni in pravilni, je to dejstvo zadosten razlog za nas in za ves svet, da se temeljito zamislimo nad problemom kako bi Nemčijo odnaci-zirali. Ako nam to ne uspe in povrh vsega ako nam to ne uspe zelo hitro, bo v Nemčiji zrasel nov sovražnik svetovnega miru, sovražnik, ki bi bil mnogo bolj zvit, zagrižen in surov, kot pa je bila Nemčija sploh kdaj v svoji zgodovini. Ta nevarnost nam vsem mora biti jasna, zlasti danes, ko evakuiramo dva in pol milijona nacistov v Nemčijo. Njihovi otroci in vnuki nam bodo pripravljali maščevanje. V interesu naše republike kakor tudi v interesu vseh ostalih narodov na svetu je, da posvečujemo temu problemu vse zanimanje, moramo poskrbeti zato, da najboljši duhovi današnjega sveta filozofi, sociologi, zdravniki, književniki, novinarji, strokovnjaki narodnega gospodarstva in praktični politiki stvorijo brain-trust, ki bi skrbel za preorijentacijo Nemčije. Z zmago v vojni na bojnem polju, smo dobili

samo prvo kolo bitke za mir. Drugo kolo je odnaci-ziranje Nemčije. Samo na ta način se

lahko reši svet pred nevarnostjo novega fašizma in Nemčija sama pred seboj.

Italijanske demonstracije leta 1920 pred „S. Gregorčičevem Domom“

V prostore »S. Gregorčičevega Doma« je goriški magistrat leta 1919 nastavil italijanske begunce. Ker se je načelstvo »Sol. Doma« trudilo, da bi doseglo zopetno o-tvoritev slovenskih ljudskih in obrtnih šol, je naprosilo magistrat, da bi izpraznil »S. Gregorčičev Dom«. Magistrat ni hotel izprazniti poslopja iz gole naga-jivosti, kajti dobro je vedel, da mislijo Slovenci pripraviti poslopja »Sol. Doma« za slovenske šole. Društvo »Šolski Dom« je u-ložilo tožbo proti goriškemu magistratu, za izpraznitev »S. Gregorčičevega Doma« tudi zato, ker magistrat ni plačeval za na-stanjenje beguncev nikake na-jemnine.

Sodnija je razsodila v prilog »Sol. Doma« ter odločila, da mora magistrat plačati najemnino za leto 1919 in 1920, ter izprazniti poslopje, ki je namenjeno za šolsko uporabo. Ko je razsodba postala pravomočna se magistrat ni zganil ter ni izpraznil »S. Gregorčičevega Doma«. Zato je društvo »Sol. Dom« dalo sodnim in prisilnim potom izprazniti »S. Gregorčičev Dom«, zaprosilo za orožniško asistenco ter spravilo italijanske begunce in njihovo opravo iz svoje hiše. Stotina beguncev, ki je po krivdi magistrata na ta način ostala brez strehe, se je v sprevedu in z zastavami

na čelu podala protestirat pred goriški magistrat, ter zahtevala pomoči.

Kaj se je zgodilo? Italijanski magistratovi so nahujskali množico italijanskih beguncev in drugih fašističnih elementov ter v sprevedu, ki je štel več tisoč oseb, z italijanskimi zastavami na čelu prepevajoč protislovenske pesmi se je zbrala pred »S. Gregorčičev Domom« ter kričala in vpila: »Abbasso i scia-vil!« »Morte al don Anguria!«. Ta psovka je bila namenjena dr. Antonu Gregorčiču, ki je bil predsednik društva »Sol. Dom«. Strupena in nahujskana italijanska svojat se je hotela nasilno polastiti osebe dr. Antona Gregorčiča, ki je stanoval v istem poslopju. Lelio Baggiani, ki je poveljeval oddelku oborožene mladine, ki je udrila v prostore »S. Gregorčičevega Doma« ter nezakonito ponovno spravila begunce v »S. Gregorčičev Dom« je vpil: »Non versare il sangue! Profughi, occupate nuovamente la casa!«

Tako se je spoštovala italijanska zakonodaja. Vkljub zakoniti razsodbi Slovenci se nismo mogli polastiti svojih šolskih domov, in nam ni bilo mogoče pripraviti prostorov za zopetno otvoritev slovenskih šol. To je zgodovinsko dejstvo iz leta 1921.

DROBNE NOVICE

* Neposredno pred izbruhom druge svetovne vojne je dosegla Praga, glavno mesto Češkoslovaške republike, en milijon prebivalcev. V času vojne je pa šte-vilo prebivalcev zelo narastlo. Skupaj z vojaškimi posadkami je štela Praga 1.200.000 prebivalcev. Pred vojno je bilo v Pragi 49.000 Nemcev, to število je med okupacijo narastlo na 200.000. Večina Nemcev so bili naseljenici iz Reicha in so ob izbruhu, deloma že preje pobegnili iz Prage in Češkoslovaške republike. V Pragi je ostalo še 19.000 Nemcev, ki čakajo na evakuacijo v Nemčijo. Skoro vsi so napravili prošnje, da bi radi postali češko-slovaški državljani in da ostanejo še naprej v Pragi. Večina Nemcev se bo moralo izseliti in le prepričani antifašisti bodo lahko ostali v Pragi.

* Sovjetski kirurg prof. Sinicin je presadil srce ene živali v drugo in se nadeja, da bo prišel dan, ko bo mogoče presaditi ce-le organe, sklepe ali ude za obo-lele ljudi. Prof. Sinicin je pričel svoje poskuse na živalih z mrzlo krvjo, kakor so žabe in ribe. Do leta 1943. je uspel, da izreže žabi brez krvi skozi usta srce in ga zameni s srcem druge žabe. Dve do tri minute po operaciji se tak-a žaba ni razlikovala od drugih.

* V Moskvi se je vršilo 12. ma-ja drugo kolo šahovskega tur-nirja, na katerem so sodelovali najznamenitejši šahovski moj-stri Sovjetske zveze in Češkoslovaške.

Po obeh kolic je izid 5:1 v ko-rist Moskve.

* Preteklo soboto se je vršila v Pragi pred 45.000 gledalci nogo-metna tekma med češkoslovaškim klubom »Sparta« in prva-kom Anglije »Derby County-jem«. Zmagala je češka »Sparta« z rezultatom 3:2.

* V Milanski »Scali« je po dol-gih letih zopet nastopil svetov-noznani dirigent Arturo Tosca-nini. Pred nedavnim se je Tosca-nini vrnil iz Amerike, kjer je ži-vel 15 let v izgnanstvu. Koncert, katerega je dirigiral, je imel velik uspeh.

* Znana teroristična organiza-cija »Ku-Kluks-Klan« v Ameriki se je zopet pojavila.

* Armada generala Andersa, ki šteje 100.000 mož bo v naj-krajšem času zapustila Italijo in bo premeščena v Anglijo.

* Plebiscit glede vprašanja monarhije v Grčiji se bo vršil 1. septembra t. l.

* Maršal Tito je daroval češkoslovaškim delavcem milijon jugoslovanskih cigaret. Predsed-nik češkoslovaške vlade Fierlin-ger je, izročil to darilo predse-dniku češkoslovaških sindikatov poslancu Antoninu Zapotocky-u, pod čigar nadzorstvom se bo iz-vršila razdelitev.

* Vodilni član indijske kon-gresne stranke je izjavil: »Od-poslanstvo britanske vlade bi moralo imeti sedaj za nalogo, da v-lóži vse mogoče napore v to, da prenese oblast na tiste, kate-ri so v stanju, da si zavarujejo največjo podporo v deželi. Kon-gresna stranka stoji na stališču, da se rešitev skupnega problema lahko doseže šele takrat, ko bo-do Angleži zapustili Indijo«.

* Znani francoski pisatelj Lo-nis Aragin je imel 10. maja na koncertu Jugoslovanske armade sledeči govor: »Med Francozi in južnimi Slovani obstojajo stare in raznovrstne vezi in če se spomnimo na te vezi, so nam danes dragocene. Prav danes smo mi Francozi prevzeli na-pram ljudstvu Jugoslavije dolg časti in krvi. To ljudstvo, ki se ni dalo ukloniti, ni položilo oro-žja pred istim sovražnikom, ka-teri je nas premagal«.

* Prvi koncert tržaške filhar-monije v Beogradu v veliki dvo-rani Kolaričeve univerze se je spremenil v veliko manifestacijo Beograđanov za priključitev Tr-sta k Jugoslaviji. Ko so se poja-vili godbeniki, jih je množica poz-dravila z navdušenim aplavzom in z vzkliki: »Živel Trst — Žive-la sedma republika!«

* Dopisnik United Pressa, ki se nahaja na krovu letalonosilke »Roosevelt« poroča, da ima a-meriška mornarica velike mane-vre v Atlantskem oceanu, jugo-zapadno od Haitija. Tri letalono-silke ki se z velikim številom pomorskih formacij udeležujejo tridnevnega zračnega napada na nenaseljeni severozapadni del otoka Kalatara ki se je pričel 15. maja. Okoli 5000 mornarjev se bo izkrcalo na vzhodno obalo o-toka. Ob tej priliki se bo vršilo bombardiranje z letali, obstrelje-vanje z artiljerijo in raketnimi bombami.

* United Press poroča, da je razvidno iz poročila, ki ga je ob-javilo ministrstvo za delo, da je v Veliki Britaniji še vedno za-poslenih v oboroževalni industriji okoli 1 milijon 800.000 oseb.

* Italijani in Slovenci Julijske krajine v Montevideju (Urugvaj) so priredili veliko zborovanje, kjer so zahtevali priključitev Trsta Jugoslaviji.

* V Nemčiji bodo uničili vse nacistične in vojaške spomenike, ki so bili postavljeni po letu 1914.

* Sekretar Komunistične par-tije Francije Jacques Duclos je sprejel na sedežu Partije delega-cijo Julijske krajine, ki je pri-spela v Pariz, da bi ministrom za zunanje zadeve pojasnila zahte-ve ljudstva Julijske krajine.

* Ministrstvo za poljedelstvo Sovjetske zveze je odposlalo v Iran oddelek lahkih letal, katere bodo uporabljali proti kobili-cam. Letala so opremljena s po-sebnimi napravami, s pomočjo katerih bodo razsipavali iz zraka strupen prah. Na podlagi doblje-nih podatkov so letala očistila že več kot 10 milijonov ha zem-lje, ki je bila ogrožena od kobi-lic.

* Bivši fašistični ministri Fe-derzoni, Bottai in Rossoni so na prvem seznamu vojnih dobičkar-jev, katerih premoženje je za-plenjeno.

* Kitajski Komitet za ugotav-ljanje vojnih zločinov je ugotov-il, da so japonski napadalci za-krivili smrt 20 milijonov Kitaj-cev.

OBVESTILO

Mestno županstvo v Gorici opozarja vse občinstvo, naj ku-puje sveže gobe samo na mest-nem kriter trgu, ker je tako lahko gotovo, da so užitate.

Na mestnem kriter trgu dajo vse gobe na natančen in strog zdravniški pregled in vsaka po-soda ali koš z gobami dobi listek, ki potrjuje, da so že pregledane. Kupovanje gob izven trga mo-re biti zelo nevarno za zdravje.

Proda se skoraj nov harmonij, deli za violin in klavirnet. V najem oddamo klavir.

IVAN KACIN - Gorica
Via New York, 46 (pri pevmskem mostu)

Trgovina čevljev „Pri svetem Krišpinu“
GORICA - Raštel štev. 35

vam nudi veliko izbero sandalov so-lidnega domačega izdelka in vsako-vrstnega obuvala. Ima vedno v zalogi tudi platnene čevlje za telovadbo.

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, »Ljudski dom« pritišče — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: »Primorski dnevnik«

stva razblinile v nič vse take črte.

Mladi tržaški harmonikarji so nato zaigrali združeno nekaj ko-madov pesmi in venček tržaskih, za kar so bili nagrajeni z navdušenim ploskanjem. Mladina toli-ko zatiranega tržaškega delav-stva je občutila toplo bratsko ljubezen ljudstva v coni B. Mla-dina iz »Cantirjev« je vide-la, kako se v coni B dela in napre-duje, zato bo šla kljub težavam po poti napredka naprej.

Sledila je še recitacija »Soči« in nekaj pevskih točk, ki jih je zelo dobro podal Cerkljanski mešani zbor pod vodstvom tov. Bevka. Slavnost se je nato zaključila s himno »Hej Slova-ni«.

Popoldne je sledil ogled bol-nice same. Cele trume ljudstva, so romale po strmeh klincah navzgor, občudovala spotoma iz najdljivost partizanov, ki so v največji tajnosti znali iz nič ustvariti pravo moderno bolniško

vas z vsemi udobnostmi. Bil je tu radio, električna razsvetljava, moderna kopalnica, centrala in celo enega 160 kg težkega prašiča so zredili s samimi kuhinjskimi odpadki.

Bolnica »Franja« je tako od-prta ogledu občinstva. Pridite na ta kraj vsi, ki ste se borili, obisk tega divje-romantičnega kraja vam bo še utrdil vero v našo zmago. Pridite tudi tisti, ki ste včasih podvomili v našo sveto stvar. Videli boste tu, da narod ki ima take ljudi, kot so bili zdravniki in osebe te in drugih bolnic, more samo zmagati in iti dalje po poti napredka.

Naj postane ta kraj cilj vse-narodnega romanja, svetinja iz narodno-osvobodilne borbe, na-rodni spomenik partizanskim zdravnikom in zdravnicam, ter bolniškemu osebju, ki so vsi toli-ko doprinesli pri uničenju nad uničevalcem kulture in življenja, zverinskim naci-fašizmom.

Pagon Andrej - Ogarev.